

**Asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma 24.1.2008
YLÄ-PISPALA , ASEMAKAAVAN MUUTOS,
PISPALAN ASEMAKAAVAN UUDISTAMISEN I VAIHE,
KAAVAT NRO 8256 JA 8257**

Kannanotto 15.2.2008

Pispalan asukasyhdistys r.y.

Pispalan kirjastoyhdistys r.y.

KaOs-projektin Ranta ja kasvimaat –työryhmän osallistujia

Tässä mielipiteessä otetaan kantaa erityisesti OAS-suunnitelman koko kaava-alueen yleistarkasteluvaiheeseen ja OAS:ssa siihen kytkettyihin selvitystarpeisiin.

Aluerajaukset ja työn liittäminen lähialueisiin, erityisesti Santalahti

Asemakaavoitustyö tulee tehdä huomioiden varsinaisen suunnittelun alueen lähialueet ja arvioimalla tehtävien muutosten vaikutuksia niihin ja tarvittaessa tulee varautua muutoksiin myös lähialueilla.

Santalahden alue ei ole kokonaisuudessaan mukana suunnittelun alueessa. Sen suunnittelu tulee kuitenkin kytkeä kiinteästi yhteen muun Pispalan kaavamuutoksen kanssa, erityisesti sitten kun Santalahti tulee asemakaavoitusvaiheeseen. Kuitenkin jo nyt Pispalan kaavamuutoksen yleistarkasteluvaiheessa Santalahden alue tulee ottaa kokonaisuudessaan mukaan tarkasteluun. Santalahti (eli Pispalalaisittain Rantakylä) tulee nähdä erottamattomana osana Pispalan valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä aivan kuten kaavasuunnittelun alueeseen kuuluvat Tahmela ja Ala-Pispalakin. Pispalan kulttuurihistorian kannalta Santalahti on jopa merkittävämpi, koska sinne (kantatalojen ohella) asutus ja teollisuus alkoi ensimmäisenä kehittyä 1800-luvulla. Tämä teollinen ja liikenteellinen (rata, valtatie) historia ja kytkentä on oleellinen osa Pispalan erityisyyttä. Siihen kuuluu myös maisemallinen sijoittuminen kannakselle kahden järven väliin: Pispala ulottuu järvestä järveen. Järvimaisemat molemmille järville Pispalan rinteiltä ja toisaalta Pispalan ”palikkaleikin” näkyminen esteettä molemmilta järviltä tulee säilyä oleellisena osana Pispalan kulttuuriympäristöä.

Vaikutusten arvioinnista ja niihin liittyvistä erillisselvityksistä

OAS:ssa esitetty vaikutusten arvioinnin suunnitelma ei ole riittävä huomioiden kohteen vaativuus.

Vaikutusten arviointi ainoastaan todetaan ”tehtäväksi” sekä luetellaan lain vaatimat vaikutusten arviointilohkot. Arvioinnin suorittamisen tavasta ei esitetä mitään suunnitelmaa. Tästä voisi päätellä että vaikutusten arviointi ajatellaan tehtäväksi varsinaisten kaavasuunnittelijoiden toimesta ikään kuin ”vasenkätisesti” oheistyönä. Tämä ei missään nimessä ole riittävä tapa huomioiden suunnittelukohteen vaativuus.

Osittain vaikutusten arviointia palvelevat OAS:n sivulla 5 luetellut tehtäviksi suunnitellut erillisselvitykset. Ne eivät kuitenkaan ole riittävät vaan tarvitaan monia muitakin erillisselvityksiä. Nämä kaikki tulee kytkeä osaksi perusteellista suunnitelmaa vaikutusten arvioinnista, mikä OAS:sta nyt puuttuu.

Ensimmäisenä (ulkopuoliselta asiantuntijataholta tilattavana) erillisselvityksenä onkin syytä teettää kunnallinen suunnitelma vaikutusten arvioinnista, johon siis liittyy suunnitelma muista asiantuntijoilta tilattavista erillisselvityksistä. Tämä on välttämätöntä huomioiden OAS:n tämänhetkinen puutteellisuus asian suhteen ja huomioiden Pispalan valtakunnallinen merkittävyys ja vaativuus suunnittelukohteenä. Ympäristö- ja sosiaalisten vaikutusten arvioinnit tulee suorittaa kaikessa laajuudessaan Ympäristöministeriön ohjeiden mukaisesti.

Riittävästi resursoituina asiantuntijoilta tilattavina erillisselvityksinä tarvitaan ainakin (OAS:ssa jo lueteltujen lisäksi):

- kasvisto- ja puustoselvitys
- linnustoselvitys
- hyönteisselvitys
- biotooppiselvitys
- maaperäselvitys

- jo tehdyn maisemaselvityksen tarkentaminen
- kulttuurihistoriallinen selvitys: kulkuväylät, rakennelmat, tukkitiet, aidat, rivinteerit ym.
- palveluselvitys: yksityisten, julkisten ja yhteisöllisten palvelujen ja toimintapaikkojen tilanne ja kehittämistarpeet
- yritystoiminnan kehittämiselvitys
- lasten ja nuorten erityinen kaavoitukseen osallistamissuunnitelma
- asukasrakente- ja asuntotyyppiselvitys: erityisesti vuokra-asumisen ja ikääntyneiden asumismahdollisuuksien turvaaminen

Suurin osa edellämaituista on oleellisia koko Pispalan suunnittelualueella ja yleistarkasteluvaiheessa. Osa erityisesti sosiaalisten vaikutusten arviointiin liittyvistä jäljempänä luetelluista on oleellisia myös nyt käynnistyneessä Ylä-Pispalan ensimmäisen osa-alueen suunnittelussa.

Yleiskaavan ohjaavuudesta, erityisesti palstaviljelyalueen asuntorakentamisen täydennysalue

Tampereen kantakaupungin voimassaoleva yleiskaava hyväksyttiin vuonna 2000. Pispalan osalta sen merkittävin muutos ja samalla kiistakysymys oli osan Pispalan palstaviljelyalueesta merkitseminen täydennysrakennusalueeksi AP-merkinnällä. Vaikka yleiskaava ohjaakin asemakaavoitusta, tulee tässä tapauksessa ottaa huomioon yleiskaavan suuripiirteisyys, puutteelliset pohjaselvitykset ja arvioinnit sekä nyt jo vanhentuneisuus. Yleiskaavan täydennysaluevarauksen vanhentuneisuuteen viittaa myös se ettei sen toteuttaminen ole ollut mukana viime vuosien asemakaavoitusohjelmissa.

Nyt käynnistyneen asemakaavan yleistarkasteluvaiheessa tulee tehdä palstaviljelyalueesta ne kattavat selvitykset ja arvioinnit, jotka yleiskaavoituksessa jäivät tekemättä.

Seuraavassa otteita (sisennetty teksti) yleiskaava-vaiheeseen liittyvistä asiakirjoista, erityisesti niiltä osin kun käsitellään puutteellisia selvityksiä ja vaikutusten arviointeja sekä kaupungin lupauksia niiden tekemisestä asemakaavoitusvaiheessa:

Tampereen kaupunginhallituksen päätös 2.1.2001

41 § MUUTOKSEN HAKEMINEN YMPÄRISTÖMINISTERIÖN YLEISKAAVAN VAHVISTAMISPÄÄTÖKSEEN

Täydennysalueen 557 [Pispalan palstaviljelyalue] vahvistamatta jättämisen perusteeksi ympäristöministeriö esittää rakennuslain 3.1 §:n ja 22.2 §:n vaatimukset, joita ei kaavan laadinnassa ole otettu tarpeellisessa määrin huomioon mm. ympäristön sosiaalisten ja kulttuurivaikutusten osalta. Ympäristöministeriön päätöksen mukaan kaavan laadinnassa ei ole riittävästi kiinnitetty huomiota seudun oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin eikä kaavaa laadittaessa ole edistetty luonnonvaraiselle eläimistölle ja kasvistolle tärkeiden luonnon ominaispiirteiden säilymistä.

Rakennuslain 3 §:n mukaan kaavaa laadittaessa on mm. "tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman toteuttamisen ympäristövaikutukset". "Kaavaehdotusta valmisteltaessa kaavaan voidaan sisällyttää erityinen selvitys ympäristövaikutuksista, jos suunnitellulla maankäytöllä on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia". Rakennuslain 22.2 §:n mukaan mm. "kaavalla on edistettävä luonnonvaraiselle eläimistölle ja kasvistolle tärkeiden luonnon ominaispiirteiden säilymistä".

Ympäristöministeriö on tulkinnut vahvistuspäätöstä tehdessään rakennuslain 3 §:n ja 22 §:n säännöksiä varsin ankarasti. **Tulkinta vastaa ympäristö- ja luonnonsuojelunäkökohdille asetettujen vaatimusten osalta asemakaavalle asetettavia vaatimuksia.**

Ennen yksityiskohtaisen asemakaavan laatimista tarvittavia selvityksiä täydennetään ja täsmennetään. Yleiskaavan vahvistamatta jätettyjen alueiden osalta tällaisia asemakaavatyön yhteydessä tarkennettavia kohteita ovat mm. Ala-Pispalan kasvilajisto sekä Lahdesjärven ja Hervantajärven pohjoispuolisten alueiden liito-oravan elinympäristöt. Kaupungin käsityksen mukaan yleiskaavaselvitysten tarkkuudeksi arvokkaiden luontokohteiden osalta riittää tieto kohteen olemassa olosta ja sen likimääräinen sijainti. Asemakaavan tehtävänä on ratkaista yksityiskohtaisesti alueen maankäyttö ja arvokkaiden kohteiden määrittely.

Luonnonsuojelullisten ja ympäristöllisten vaikutusten riittämätöntä selvittämistä korostaessaan ympäristöministeriö on kaupunginhallituksen mielestä selvästi jättänyt huomioon ottamatta yleiskaavalle ja asemakaavalle **rakennuslain 2 §:ssä säädetyn eron: yleiskaavassa osoitetaan alueen käyttämisen pääpiirteet, kun taas asemakaavassa annetaan yksityiskohtaiset määräykset alueen käytön järjestämisestä.**

63 § LAUSUNNON ANTAMINEN YMPÄRISTÖMINISTERIÖLLE TAMPEREEN KANTAKAUPUNGIN YLEISKAAVAA KOSKEVASTA KAUPUNGINVALTUUSTON HYVÄKSYMISPÄÄTÖKSESTÄ 27.5.1998, § 109, JÄTETYISTÄ LAUSUNNOSTA JA VALITUKSISTA

(Yhdistysten valituksesta):

Kasvimaan osalta ei ole noudatettu rakennuslain 3 §:ää, johon sisältyy ympäristövaikutusten sekä yhdyskuntataloudellisten, sosiaalisten, kulttuuristen ja muiden vaikutusten selvittämisvelvollisuus. Yleiskaavan vaikutusten tarkastelu on tehty kaavan valmistelun jälkeen ja on puutteellinen, sillä siinä ei mainita Ala-Pispalan palstaviljelyaluetta eikä käsitellä suunnitellun rakentamisen vaikutuksia.

(Kaupungin vastausta edelliseen):

Pispalan merkittävyys on otettu huomioon yleiskaavamerkinnoissä, jotka ohjaavat alueen jatkosuunnittelua. Alue on merkitty yleiskaavan kartalla 2, Viherverkko ja suojele merkittäväksi kohteeksi, jota koskevissa toimenpiteissä tulee ottaa huomioon sen arvo. **Alue on kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti tai kaupunkikuvallisesti erittäin merkittävä ja sen erityspiirteet tulee ottaa huomioon yksityiskohtaisessa kaavoituksessa [Asemakaavoitus].** Samalle kartalle on merkitty lisäksi alueen luonnonmuistomerkit, merkittävät rakennukset ja arvokkaat kasvialueet, mm. Tahmelan lähde, Lorisevanpuisto sekä Pispalan laaja yhtenäinen kulttuurikasviston esiintymäalue. Alueen merkittävyys ei kuitenkaan estä Pispalan alueen kehittämistä vaan velvoittaa monipuoliseen ja tarkkaan suunnitteluun yksittäisten hankkeiden osalta.

Yleiskaavasunnitelma valmisteltiin pääosin vuosina 1990-1992, jolloin yleiskaavaluonnos valmistui. Tästä syystä YVA-lain maankäytön suunnittelua ohjaavia osia ei ole ollut mahdollista toteuttaa. Ympäristövaikutusten arvioinnista tuli säännökset lainsäädäntöön v. 1994. **Rakennuslain 3§ mukaan kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvittävä suunnitelman toteuttamisen ympäristövaikutukset sekä yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuri- ja muut vaikutukset. Lisäksi kaavaehdotusta valmisteltaessa kaavaan voidaan sisällyttää erityinen selvitys ympäristövaikutuksista, jos suunnitellulla maankäytöllä on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia. Rakennusasetuksen 27§:n mukaan yleiskaavan selostuksessa on tarpeen mukaan esitettävä kaavan toteuttamisen ympäristölliset, yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuri- ja muut vaikutukset.** Jo ennen lainsäädännön muuttumista ympäristöasioiden selvittäminen on ollut Tampereella merkittävä osa kaavatyötä ja on sitä edelleenkin. Tämän yleiskaavan yhteydessä ympäristöasiat on selvitetty kattavammin kuin koskaan aiemmin mm. viheralueselvityksessä ja erillisissä ympäristöselvityksissä. Myös jokaisen täydennysalueen kohdalla on kaavatyön yhteydessä arvioitu yksittäisen alueen merkitys eri näkökulmista katsottuna osana ympäröivää aluetta, osana kaupunkia ja osana kaupunkiseutua. Näitä arvioita ei kuitenkaan ole kirjattu yleiskaavaselostukseen jokaisen täydennysalueen osalta vaan niistä on tehty kaikkia alueita koskeva täydennysrakentamisen perusteet teksti yleiskaavaselostukseen. Yleiskaavan vaikutusten arviointi raportti on tehty eri asiantuntijoiden yleispiirteisenä tarkasteluna luonnosvaiheen jälkeen ehdotusvaiheessa. Tästä raportista on tiivistelmä yleiskaavan selostuksen kohtana 5 Yleiskaavan vaikutukset. Kaavoittajan käsityksen mukaan yleiskaavassa noudatettu menettely on lainsäädännön mukainen koko kaupungin yleiskaavaan sopiva **vaikutusten arviointi, joka tarkentuu jatkossa asemakaavatyön yhteydessä, kun alueet suunnitellaan yksityiskohtaisesti.**

Asukkaiden kirjelmät ja kannanotot asiassa käsitellään jo aloitetun asemakaavatyön yhteydessä.

Yhdistysten vastineesta (10.3.1999) Kaupungin edellämainittuun lausuntoon:

Lausunto toteaa (s. 59-60): "Ympäristövaikutusten arviointia on tehty työn kuluessa mm. jokaisen yli sadan täydennysalueen osalta, mutta tuloksia ei suuren määrän vuoksi ole liitetty yleiskaavaselostukseen."

Mainittua arviointia Pispalan kasvima-alueesta ei ole missään julkisesti esitetty, joten käytännössä sitä ei liene myöskään olemassa. Kuntalaisten pitäisi päästä lausumaan mielipiteensä myös ympäristövaikutusten arvioinneista, mutta tämä on luonnollisesti mahdotonta, jos niitä ei julkisteta. Yleiskaavaselostuksen sisältämässä Vaikutusten arviointi -kohdassa ei myöskään käsitellä millään tavalla kasvima-aluetta.

(yleiskaava-asiakirjojen otteet päättyvät tähän)

Edellä käsitellyt vaikutusten arvioinnit ja niihin liittyvät selvitykset tulee varsinkin palstaviljelyalueen osalta tehdä kaikessa laajuudessaan ja niiden seurauksena tulee arvioida uudelleen yleiskaavan täydennysaluevarauksen järkevyyden. Aidosti mahdollisena johtopäätöksenä tästä tulee olla yleiskaavasta poikkeavaan, pääosin alueen nykyiseen maankäyttöön eli palstaviljelyyn perustuvaan asemakaavoitukseen päätyminen tällä alueella.

Palstaviljelyaluetta koskevat tarkastelut ja selvitykset on syytä aloittaa em. yleiskaavaosaston lausunnon lupauksen mukaisesti:

”Asukkaiden kirjelmät ja kannanotot asiassa käsitellään jo aloitetun asemakaavatyön yhteydessä.”

Yhdistysten ja asukkaiden laatimat yleiskaavavaiheen asiakirjat löytyvät koottuina osoitteesta:

<http://www.pispala.fi/kurpitsa/aloitteita.php>

Toimitamme ne erikseen koostettuna myös suoraan kaavatyön tekijöille.

Pispalassa 15.2.2008

Pispalan asukasyhdistys r.y.

Puolesta:

Kati Lehtinen

puheenjohtaja

kati.lehtinen@kolumbus.fi

Pispalan kirjastoyhdistys r.y.

Helena Ritola, puheenjohtaja

KaOs- projektin Ranta- ja kasvimaat –työryhmästä:

Veikko Niskavaara Kannanoton yhteyshenkilö veikko.niskavaara@gmail.com 040- 7765 198